

Алгебраїчний спосіб для розв'язування задачі переводить з певного виду життєву ситуацію на алгебраїчну мову, чим забезпечує процес абстрагування.

Узагальнюючи розглянуті способи розв'язування задачі можна стверджувати, що розгляд кількох способів розв'язання однієї задачі сприяє розвитку оперативності мислення, перехід з одного способу розв'язання на інший розвиває гнучкість мислення, а вибір найлегшого способу розв'язання допомагає у розвитку раціональності мислення.

Сюжетні задачі, що допускають кілька варіантів розв'язання, є тим матеріалом на якому в учнів виникає допитливість, самостійність мислення, пробуджується інтерес до математики.

Отже, використання різних способів розв'язання задач сприяє розвитку мислення учнів, їх пошук організовує учнів на винайдення штучних підходів, придумування оригінальних ситуацій, а така організація роботи в процесі вивчення математики буде сприяти вихованню особистості учня.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Богданович М.В. та ін. Методика викладання математики в початкових класах – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – С. 243 – 295.
2. Истомина и др. Формирование умения решать задачи различными способами // Начальная школа. – 1985. – № 9. – С. 50 – 54.
3. Клименченко Д.В. Решение текстовых задач различными способами // Начальная школа. – 1986. – № 4. – С. 28 – 30.
4. Косярум Е.И. и др. Решение задач различными способами как средство развития учащихся // Начальная школа. – 1992. – № 3. – С. 30 – 36.
5. Розв'язування математичних задач у початкових класах. – К.: Радянська школа, 1986. – 96 с.
6. Шевченко А. Розв'язування арифметичних задач різними способами // Початкова школа. – 2000. – №5. – С.13-15.

УДК 378.14

С.І. Тюпа

ПРЕДМЕТ “СУЧАСНІ ІНОЗЕМНІ МОВИ” У СТАРШІЙ ШКОЛІ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ: ТЕНДЕНЦІЇ І ПЕРСПЕКТИВИ

У статті наведено характеристику сучасних тенденцій навчання іноземних мов у старшій школі Великої Британії; виокремлено основні фактори, які впливають на вивчення даного предмету; визначено перспективи подальшого розвитку іноземних мов у старшій школі Великої Британії.

The article represents the characteristics of modern tendencies in foreign languages teaching in senior school of Great Britain, distinguishes the basic factors that influence the learning of this subject and defines prospects of foreign languages further development in senior school of Great Britain.

Останніми роками українські дослідники приділяють все більше уваги передовим досягненням європейської педагогічної науки. Про це свідчать праці таких вчених, як А. Алексєєва, А. Василюк, Н. Вишневська, В. Домніч, Л. Зязюн, О. Кашуба, Л. Ляшенко, Т. Харченко, Т. Швець та ін.. Серед них проблематкою Великої Британії займаються, зокрема, О. Демченко, І Задорожна, О. Кузнецова, О. Леонтєва, А. Парінов, О. Пічкарь, Р. Сойчук, М. Тадеєва, Н. Яцишин. Таке зацікавлення можна пояснити в першу чергу необхідністю порівняти світовий досвід з українськими здобутками й визначити найкращі приклади для наслідування, адже протягом усіх років незалежності в Україні відбувається спроба реформувати освітню галузь, узгодити її як з потребами суспільства, що швидко

змінюються, так і з викликами глобалізації і входженням у світову економіку. Особливого значення в цьому контексті набуває вивчення іноземних мов, адже без таких знань неможливо уявити успішні інтеграційні та інноваційні процеси. Актуальність запропонованої теми полягає в тому, що саме в Англії та інших країнах Сполученого Королівства кардинально змінилися підходи до навчання сучасних іноземних мов, про що докладніше йдеться в нашій попередній праці [1].

Мету даного дослідження можна сформулювати наступним чином: охарактеризувати сучасні тенденції навчання іноземних мов у старшій школі Великої Британії (на так званому Четвертому ключовому етапі); виокремити основні фактори, які впливають на вивчення даного предмета; визначити перспективи подальшого розвитку іноземних мов у старшій школі Великої Британії.

Ситуацію, що склалась навколо іноземних мов на Четвертому ключовому етапі (учні віком від 14 до 19 років) можна коротко охарактеризувати як складну й суперечливу. З одного боку, уряд Великої Британії постійно підкреслює важливість вивчення сучасних іноземних мов у середній школі, проте в 2004 році цей предмет було виключено з переліку обов'язкових для Четвертого ключового етапу. Пояснюючи таке рішення, Управління з кваліфікацій і навчальних планів зазначає, що "Нові вимоги не мають на меті знеохотити учнів від вивчення сучасних іноземних мов, а забезпечити для них більшу гнучкість і можливість вибору" [7:4]. Загалом, протягом останнього десятиліття британський уряд зосереджує більше уваги на вивченні іноземних мов на Другому й Третньому ключових етапах, керуючись в першу чергу досвідом Західної Європи, де іноземні мови починають вивчати вже в початковій школі. До кінця цього десятиріччя сучасні іноземні мови стануть обов'язковими для Другого ключового етапу, тобто для початкової школи. Що стосується старшої школи, Управління з кваліфікацій і навчальних планів сподівається на власну ініціативу учнів і заохочувальні заходи з боку адміністрації навчальних закладів та безпосередньо вчителів. Іншими словами, британська влада не вважає за доцільне вимагати обов'язкового вивчення іноземної мови в старшій школі, звільняючи місце в навчальних планах для більш професійно орієнтованих дисциплін вільного вибору учня.

Як свідчать події двох останніх років, така політика призвела до різкого зниження зацікавленості предметом "Сучасні іноземні мови", що матиме значні наслідки як для системи освіти, так і для суспільства в цілому. Такі висновки можна зробити на основі результатів опитування, проведеного в 2005 році Національним Центром Мов [5], а також статистичних звітів щодо кількості учнів, які складають випускні іспити з іноземної мови для отримання загального сертифікату про середню освіту (цей предмет не є обов'язковим для отримання британського еквіваленту атестату зрілості). Суперечливості проблемі додає той факт, що 90% опитаних батьків бажають, щоб їх діти вивчали іноземну мову, тоді як 8 з 10 дорослих британців хотіли б краще розмовляти іноземною мовою [4].

Якщо говорити про фактори, які визначають ситуацію з вивченням сучасних іноземних мов на Четвертому ключовому етапі, аналіз результатів опитування Національного центру мов дозволяє нам виділити їх у дві загальні категорії: соціокультурні й економічні. Щодо соціокультурних факторів, одним із найвпливовіших є поширений в британському суспільстві стереотип, що "немає потреби вивчати іноземні мови, адже весь світ і так розмовляє англійською". Таке стереотипне мислення значної частини британського суспільства має безпосередній вплив на учнів старшої школи, які у 2004 році отримали можливість відмовитись від вивчення іноземних мов. Опосередкованим свідченням впливу цього фактору є той факт, що школи, де навчається значна кількість учнів з рідною мовою відмінною від англійської, частіше за інші навчальні заклади вимагають обов'язкового вивчення іноземних мов на Четвертому ключовому етапі [5:1].

Наступний соціокультурний фактор також стереотипний за своєю природою. Справа в тому, що в британських школах сучасні іноземні мови традиційно вважаються складним предметом, що демотивує учнів від їх вивчення. Оскільки учні в загальноосвітніх державних школах можуть обирати певну кількість предметів, більшість з них віддає

перевагу образотворчому мистецтву, медіа-технологіям, але не мовам [9]. З іншого боку, знання іноземних мов тільки нещодавно почало розглядатись як важлива навичка сучасного кваліфікованого працівника, тому учні віком від 14 років ще не до кінця усвідомлюють, що вміння розмовляти іншою мовою дозволить їм легше знайти роботу в майбутньому й вигідно вирізнятиме їх на фоні інших випускників, які знають тільки англійську. Таке ставлення не може позитивно впливати на кількість учнів, що самостійно обирають вивчення цього предмета в старшій школі.

Не можна не відзначити ще один важливий соціокультурний фактор, який має значний вплив на ситуацію із вивченням сучасних іноземних мов на Четвертому ключовому етапі. Традиційно найпопулярнішою іноземною мовою для жителів Великої Британії вважалась французька, значно поступалась їй у популярності німецька, тоді як інші мови викладались у середніх школах в дуже обмеженому обсязі. В 2006 році кількість випускників, які вирішили скласти екзамен з французької та німецької мови скоротилась порівняно з 2005 роком на 13,2% і 14,2% відповідно, що відображає загальну тенденцію з вивченням іноземних мов у старшій школі [8]. Водночас для іспанської мови цей показник зменшився тільки на 0,5%. Якщо порівняти це з результатами вже згаданого минулорічного дослідження, де говориться про значне збільшення кількості учнів, що обирають іспанську мову, можна зробити висновок, що на вибір мови значний вплив має популярність тієї чи іншої культури в британському суспільстві. Небезпідставність такого твердження яскраво ілюструє цікавий феномен, який дістав назву “ефекту Бекхема”: після того, як кумир британських підлітків перейшов з англійського футбольного клубу до іспанського, кількість учнів, які зареєструвались на екзамен з іспанської мови, практично подвоїлась [2]. Той факт, що в деяких школах все більше учнів обирають італійську або російську мови, тільки підкріплює такий умовивід [5:1]. Проте відбувається це на фоні загального зменшення зацікавленості більшістю іноземних мов з боку самих учнів старшої школи.

Не менший вплив на ситуацію з вивченням сучасних іноземних мов у старшій школі Великої Британії мають економічні чинники. Найяскравішою ілюстрацією такого висновку є порівняння державних і приватних середніх шкіл [6:2]:

Таблиця 1.

Статус предмета “Сучасні Іноземні Мови” в школах Англії (станом на 2005 рік)

Статус предмета	Всі школи	Державні школи	Приватні (незалежні) школи
Обов’язковий до вивчення	34%	26%	75%
Необов’язковий	66%	74%	25%
Необов’язковий для всіх учнів	55%	63%	17%
Необов’язковий для деяких учнів	11%	11%	8%
Кількість шкіл, що брали участь в опитуванні	1140	941	199

Як бачимо, переважна більшість приватних шкіл вимагає від своїх учнів обов’язкового вивчення іноземної мови. З економічної точки зору це означає, що діти більш заможних батьків краще володітимуть іноземними мовами, ніж учні, що належать до бідніших прошарків населення. Можна відмітити тісний взаємозв’язок економічного чинника з таким соціокультурним фактором, як престижність володіння іноземною мовою. Проте цей висновок не є таким однозначним, адже 85% державних гімназій (grammar schools) залишили сучасні іноземні мови в числі обов’язкових предметів. Крім рівня достатку, значний вплив на вивчення іноземних мов мають також традиції конкретного навчального закладу і його тип. Так, тільки 9% спеціалізованих інженерних шкіл, що взяли участь в опитуванні, вимагають обов’язкового вивчення іноземних мов, порівняно з 29% гуманітарних шкіл [6:10].

До економічних факторів ми пропонуємо віднести також географічне розташування середніх шкіл, адже у Великій Британії традиційно сформувались розвинуті й економічно більш депресивні регіони. На заможному Південному Сході країни 40% середніх шкіл залишили іноземні мови в числі обов'язкових предметів, в Лондоні цей показник складає 35%, тоді як на Північному Заході іноземні мови обов'язково вивчатимуть тільки в 18% шкіл, а в Йоркширі й Хамбері – 21% [5:1]. Якщо звернутись до результатів іншого дослідження, вони також підтверджують наш висновок: в Лондоні 78% опитаних дорослих намагались вивчати іноземну мову, тоді як в Уельсі таких було тільки 65%, а на заході країни – 61%. Для Шотландії цей показник склав 74% [4].

Проаналізовані тенденції дозволяють зробити певні висновки про майбутнє вивчення предмета “Сучасні іноземні мови” на четвертому ключовому етапі. Перш за все, ми можемо говорити про подальше зниження зацікавленості предметом принаймні на декілька найближчих років. Водночас британський уряд робитиме все можливе для заохочення молодих людей вивчати іноземні мови й забезпечувати їх відповідними умовами. Так, планується збільшити кількість спеціалізованих мовних коледжів з 218 до 400 впродовж найближчих кількох років [4]. Проте основну увагу на державному рівні отримає навчання іноземних мов у початковій школі, на що уряд планує виділити 49,5 мільйони фунтів стерлінгів [3].

У світлі останніх світових тенденцій можна говорити про перспективність таких іноземних мов, як арабська, китайська, іспанська, італійська, російська. Найближчими роками кількість учнів, які на Четвертому ключовому етапі обиратимуть саме ці мови, тільки зростатиме. Водночас збільшиться кількість шкіл, які пропонуватимуть ці предмети серед дисциплін вільного вибору учнів, незважаючи на постійну нестачу кваліфікованих учителів. У зв'язку з цим ми передбачаємо, що все більше педагогів запрошуватимуть з-за кордону та відкриватимуть нові місця в університетах.

Оскільки в старшій школі іноземні мови не є обов'язковим предметом, адміністрації навчальних закладів шукатимуть шляхів для заохочення учнів обирати саме цю дисципліну через впровадження ефективних навчальних технологій. Впевнено можна говорити про постійно зростаючу роль інформаційних і комунікаційних технологій загалом і всесвітньої комп'ютерної мережі, зокрема як потужних навчальних ресурсів для навчання сучасних іноземних мов.

Не стоять осторонь цих процесів і підприємства, адже британський бізнес добре усвідомлює важливість володіння іноземними мовами для ведення міжнародного бізнесу й розуміє, що знання тільки англійської мови вже давно недостатньо для роботи в сучасній глобалізованій економіці [4]. В перспективі можна очікувати просвітницьких кампаній для заохочення вивчення іноземних мов, які будуть фінансуватись приватним капіталом, а також відкриття нових спеціальних фондів і стипендій, що обов'язково призведе до збільшення зацікавленості цим предметом на Четвертому ключовому етапі.

Таким чином, до основних тенденцій у вивченні сучасних іноземних мов у Великій Британії на Четвертому ключовому етапі можна віднести різке зменшення зацікавленості предметом з боку учнів у зв'язку з рішенням уряду виключити дану дисципліну з переліку обов'язкових. Водночас у суспільстві зацікавленість іноземними мовами тільки зростає, що зумовлено об'єктивними економічними й суспільно-політичними процесами. До основних соціокультурних й економічних факторів, які впливають на ситуацію з вивченням сучасних іноземних мов, можна віднести стереотипи ставлення до іноземних мов у британському суспільстві, популярність окремих з них у зв'язку з популярністю відповідної культури, рівень економічного розвитку конкретного регіону, тип і форму власності навчального закладу. В перспективі сучасні іноземні мови будуть все активніше популяризуватися серед учнів старшої школи, проте у найближчі кілька років зацікавлення учнів цією дисципліною залишатиметься на низькому рівні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Тюпа С.І. Місце інформаційних та комунікаційних технологій в стратегії для Англії з вивчення іноземних мов “мови для всіх – мови для життя” // Науковий вісник Чернівецького університету. Серія: Педагогіка та психологія. – Вип. 258. – Чернівці. – 2004. – С. 178-181
2. Curtis, Polly. Language learning gains popularity // The Guardian. – June 21, 2005.
3. Curtis, Polly. Language teaching gets J49.5m funding boost // The Guardian. – October 27, 2005.
4. Languages still valued despite decline in schools, poll finds // The Guardian. – September 26, 2005.
5. Languages trends 2005. Languages in Key Stage 4. London, 2005. – 4 p.
6. Languages Trends KS4 survey, November, 2005 (CILT, ALL, ISMLA). Full statistical report: survey methodology and frequency tables. London, 2005. – 10 p.
7. Modern Foreign Languages in the key stage 4 curriculum. London, 2004. – 28 p.
8. Smithers, Rebecca, Whitford, Ben. ‘Free fall’ fears as pupils abandon languages // The Guardian. – August 25, 2006.
9. Smithers, Rebecca. Slump in language teaching // The Guardian. – November 4, 2005.

УДК 376. 36 : 372.462.

О.В. Федорова

МЕТОДИ І ПРИЙОМИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЄВИХ УМІНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ТЯЖКИМИ МОВЛЕННЄВИМИ ВАДАМИ

У статті розкриваються когнітивні та комунікативні труднощі, яких зазнають діти із вадами мовлення, провідні принципи, методи і прийоми корекційної роботи щодо формування комунікативно-мовленнєвих умінь .

It is known that in the category of the children with serious speech defects are considered certain peculiarities of speech and brain function: inadequacy of analytical ability, synthesis and general classification, insufficient level of short-term hearing memory.

Формування комунікативно-мовленнєвих умінь і навичок засобами прийменників та прийменникових конструкцій є умовою і наслідком „граматичного мислення” школярів із тяжкими порушеннями мовлення (далі ТПМ), що передбачає розуміння, впізнання прийменників, вміння класифікувати їх за визначальними ознаками, вірно відносити до необхідних розрядів. Психолого-педагогічна практика представлена широким колом методичних рекомендацій, спрямованих на удосконалення характеристик мовлення молодших школярів із нормальним мовленнєвим розвитком (МТ.Варанов, М.С.Вашуленко, А.С.Зимульдінова, В.І.Капінос, Н.Ф.Скрипченко, О.Н.Хорошковська, та ін.). Низка наукових праць присвячена пошуку шляхів формування й удосконалення комунікативних, мовленнєвих умінь школярів різного віку в процесі мови і мовлення (Л.О.Варзацька, Н.А.Гац, Л.В.Давидюк, Н.А.Пашківська, І.Л.Холковська, І. А. Шаповалова та ін.). З'явилися спроби розробити методику активізації вживання службових частин мови в мовленні старших дошкільників (Крутій К.Л.), комунікативно-мовленнєвих вмінь засобами службових частин мови молодших школярів (Г.Димидчик), дослідити механізм граматичного структурування в сфері синтаксису й словотворення, засвоєння граматики дітьми старшого дошкільного віку (А.М.Богущ, Л.Божович, С.М.Карпова, Г.О.Люблинська, Л.П.Федоренко та ін.). Однак поки що відсутні науково-методичні дослідження, присвячені проблемі удосконалення комунікативно-мовленнєвих умінь молодших школярів із ТПМ засобами прийменника, які досить часто вживаються у різноманітних синтаксичних конструкціях, побудованих з метою спілкування, передачі інформації, здійснення впливу.

Мета нашої публікації полягає у розкритті механізму формування комунікативно-мовленнєвих умінь молодших школярів із ТПМ засобами прийменника.